

ערב שבת והדלקת הנר | ד"ר עירית אמינוף

בתל-ארזה שכונת ילדותי [בירושלים], הייתה השבת נוחתת על צמרות הברושים באור שונה מאורה בשאר ערבי השבוע. בדרך קבע הייתי ניצבת על הגזוזטרה [מרפסת] הצפונית שלנו ונועצת עיני בפסי האור כשהם דוהים ונעלמים מאחורי גגות הבתים... כאשר נסתלקו הזהרורים [קווי אור נוצצים] האחרונים של הלהבות האדומות מקצה הברושים - ידעתי כי שבת היא.

... גם היום, כששוקעת השמש בערב שבת, אני חוזרת לתל ארזה ורואה בברור את צמרות הברושים באור אדמדם כהה כנרות דולקים... אני זוכרת כי בעת ששרנו בבית הספר: "יְרְדָה הַשַּׁבָּת אֶל בְּקַעַת גִּנוֹסָר וְנִיחוּחַ עֵתִיק בְּשׂוּלְיָהּ", תמהתי כיצד לא ידע הכותב כי השבת ירדה על תל-ארזה שבירושלים ולא על שום מקום אחר.

לימים, משהקמתי בית משלי, ידעתי בחושי שאת נרות השבת שלי אדליק רק כאשר תרד השמש וקרניה "ישחילו" את הצמרות הכהות, לא לפני ולא אחרי!

... אני מדליקה נרות שבת, כאשר נוחתות הקרניים האחרונות על הצמרות, כשביתי רחוק נקי ומוכן, כשהשולחן כבר "התלבש" חגיגית לכבוד השבת, וכאשר אני רחוצה, נקיה ומרגישה - שבת. רק אז, אני יכולה להדליק נרות שבת שמשמעות להם.

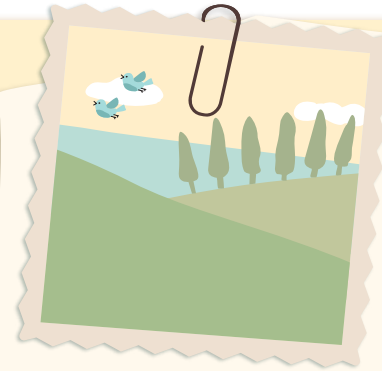
ד"ר עירית אמינוף

סופרת וחוקרת מחשבת חז"ל וספרות התלמוד והמדרש. ילידת 1945.

מה מסמן את כניסת השבת ותחילת סוף השבוע עבור אמינוף?

כיצד זה קשור לשיר ששמענו?

האם יש לכם/ן רגע או סימן דומה? מתי אתם/ן מרגישים/ות "שבת"?

שׂוֹשְׁבֵינִים - מלווים

אֲדַרְתָּה הַזֹּהֶבֶת - מעילה המפואר

הַלֹּהֶבֶת - לוחטת, חמימה

מְרוֹנְנֵת - שרה

הַתּוֹר - עוף ממשפחת היונים

חֲמֻדַּת כְּסוּפִין מְעַדְנֵת - כמיהות

יקרות ונעימות

בְּחֻנָּה הַגָּנוּז - ביופיה הנסתר

בְּעֲרֵגָה - בתשוקה

עֲדָנָה - עונג, רעננות

ירדה השבת

מילים: יהושע רבינוב
לחן: דוד זהבי

יְרְדָה הַשַּׁבָּת אֶל בְּקַעַת גִּנוֹסָר,
וְנִיחוּחַ עֵתִיק בְּשׂוּלְיָהּ.

וַיַּעֲמְדוּ מִסָּבִיב הַרְרִים שׂוֹשְׁבֵינִים
לְשֵׁאת אֲדַרְתָּה הַזֹּהֶבֶת.

תַּעֲלִינָה יוֹנִים מִכְּנֶרֶת הַיָּם,
קִבַּל אֶת רוּחָה הַלֹּהֶבֶת.

נְשָׁקָה הַשַּׁבָּת לְרֵאשׁוֹ שֶׁל הַבְּרוֹשׁ,
לְאַזּוֹב שֶׁבְּסָלַע נְשָׁקָה.

וַיְהִי הַדְּרָדָר לְשֶׁרְבִיט שֶׁל מַלְכוּת
עַל רָמוֹת דְּמָמָה מְרוֹנְנֵת.

מִשָּׁךְ אֶז הַתּוֹר בְּקוֹלוֹ הַמְּתוֹק
חֲמֻדַּת כְּסוּפִין מְעַדְנֵת.

הַרְטִיטָה שַׁבָּת בְּחֻנָּה הַגָּנוּז
עֵינֵי חַלּוֹנוֹת מְכַל עֵבֶר.

וַתִּצְאָנָה בְּנוֹת אֶל הָעֶרֶב זָמֵר
זְמִירוֹת בְּעֲרֵגָה מְצַלְצֶלֶת.

וְהִיְתָה הָעֲדָנָה בְּבִקְעַת גִּנוֹסָר
לְנִשְׁמַת עֵבְרִיּוֹת נֶאֱצֶלֶת.

שמירת השבת וכבודה (המשך מאמר מעמוד קודם)

... עיקר בעייתנו היום היא בהבנת המושג שמירת השבת וכבודה.

הורינו, הבינו יפה את המושג ועוד בהיותנו ילדים... חשנו על בשרנו את מושג השבת. למי מאיתנו לא הייתה חולצה לבנה ויפה לשבת, עם מכנסים או חצאית כחולים כהים, בשונה משאר ימות החול. מאז ימי גן הילדים ועד היום אני שומרת בקנאות על ההבדל נראה לעין בין בגדי חול לבגדי שבת. גם כאשר הלכתי לפעולות בקן "השומר הצעיר" בלילות השבת הירושלמים, הייתה הופעתי והופעת כל חברי שונה.

כאשר שמעתי לראשונה את שירם של מתי כספי ואהוד מנור:

"שביל באמצע שביל בצד/ חפופים אחד אחד/ איזה נקיון וסדר/ איזה יופי של מצעד"
חיכתי באושר, וידעתי שהוא שר עלי ועל בני מחזורי.

וכך, מבלי משים כווננו אותנו הורינו אז, לדברי חכמינו...

"וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג... וְכַבַּדְתָּ מַעֲשֵׂוֹת דְרָכֶיךָ, מִמִּצְוֵי הַפְּצָךְ וְדַבַּר דְּבָר" [ישעיה נ"ח, יג]

"וְכַבַּדְתָּ" - שְׁלֹא יִהְיֶה מַלְבוּשׁךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּמַלְבוּשׁךָ שֶׁל חוֹל...

"מַעֲשֵׂוֹת דְרָכֶיךָ" - שְׁלֹא יִהְיֶה הִילוךְךָ [ההליכה או ההתנהלות שלך] שֶׁל שַׁבָּת כְּהִילוךְךָ שֶׁל חוֹל...

"וְדַבַּר דְּבָר" - שְׁלֹא יִהְיֶה דְבוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרְךָ שֶׁל חוֹל...

(תלמוד בבלי, שבת קיג ע"ב)

בוודאות, אני יכולה לומר כי גם שיחותינו בבית ובתנועה, היו חגיגיות יותר... [מנושאי ה]יום יום. נושאי הפעולות בערב שיש [כך קראנו אז לערבי שבתות], תמיד היו שונים, כבדי משקל ורציניים יותר...

(מתוך: השבת שלי - עבר והווה, עמק יזרעאל, קיץ התשנ"ט)

שיר עם נקי | מילים: אהוד מנור, לחן: מתי כספי

ערב יום שבת,

שעה חמש עד שש,

וכל אחד כמעט

שוב מתחדש.

בכל שבעה ימים

המקלחות שרות,

המים שוב חמים

בצינורות.

שביל באמצע שביל בצד,

חפופים אחד אחד.

איזה נקיון וסדר,

איזה יופי של מצעד.

מים וסבון,

חשמל דופק שעון,

ולא עושים חשבון

עם החשבון.

מי בושם לפנים,

וחולצת שבת יפה,

וזוג של לבנים

להחלפה.

שביל באמצע שביל בצד...

רגע של חלום

לגוף ולנשמה

כולם אומרים שלום

ומה נשמע.

אפילו גוף חורק

הוא מרגיש פתאום טרי,

וכל אחד שורק

שיר עם נקי.

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

שביל באמצע שביל בצד...

להאזנה לשיר
'שיר עם נקי'

- במה נבדלה ויוחדה ההליכה לתנועה בשישי-שבת עבור אמינו? מה ניכר כלפי חוץ? ?
- מה ייחד את השיח? ?
- במדרש מהתלמוד הבבלי כתוב שצריך לבדל ולכבד את השבת בלבוש מיוחד, בהתנהלות אחרת ובדיבור שונה. מה מביניהם הכי משמעותי לדעתכם? מדוע? ?
- האם ובמה נבדלים הדיבור או ההתנהלות שלכם/ן בשבת לעומת יתר ימות השבוע? ?